

**ДЕМ'ЯНЕНКО АННА ІГОРІВНА,
ЗАХАРКІВ АНАСТАСІЯ ДМИТРІВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЯДЕРНЕ РОЗЗБРОЄННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Відповідну до ст. 11 статуту ООН, принцип роззброєння – один із загальних принципів підтримання міжнародного миру і безпеки, оскільки гонка озброєнь різко погіршує міжнародну ситуацію, створює напруженість у відносинах між державами, збільшує вірогідність війни, суперечить цілям, завданням і самій ідеї існування ООН [5].

З метою більш ефективної реалізації цього принципу при ООН створена Комісія з роззброєння, до складу якої входять всі держави – члени ООН.

В результаті закінчення холодної війни протягом 90-х років справа нерозповсюдження ядерної зброї досягла чималих успіхів. Близько 40 нових країн вступило до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, у тому числі Франція та КНР. У 1995 р. Договір отримав безстрокове продовження. Протягом зазначеного десятиліття чотири держави відмовилися від військових ядерних програм і навіть від створеного або отриманого раніше ядерного озброєння або були позбавлені їх застосування сили ззовні (ПАР, Бразилія, Аргентина, Ірак). Три держави, які мали на своїй території ядерну зброю, після дворічних переговорів не стали надавати його і підписали Лісабонський протокол як неядерні держави (Україна, Білорусія, Казахстан).

Проте в нинішньому десятилітті перспективи нерозповсюдження вселяють світову громадськість і політикам багатьох держав тривогу, що зростає. У доповіді групи найбільш шанованих фахівців та громадських діячів світу з п'ятнадцяти країн, яка представила у 2004 р. з ініціативи генерального секретаря ООН Кофі Анана доповідь з міжнародної безпеки, зазначено: «...Режим нерозповсюдження ядерної зброї в даний час перебуває під загрозою внаслідок недотримання взятих на себе зобов'язань, виходу або погроз виходу з Договору про нерозповсюдження ядерної зброї з метою зняття з себе цих зобов'язань, зміни міжнародної обстановки у плані безпеки та поширення технологій. Ми наближаємося до такої точки, після якої розмивання режиму ядерного нерозповсюдження може стати незворотним і призведе до лавиноподібного розповсюдження» [1].

З точки зору міжнародного права поняттям «ядерне роззброєння» охоплює два нерозривно пов'язані між собою

поняття: нерозповсюдження та знищення ядерної зброї. Мабуть, найбільш актуальною проблемою роззброєння є проблема поступової ліквідації ядерних озброєнь та інших видів зброї масового знищення. Повна заборона і повне знищення ядерної зброї та реалізація світу, вільного від ядерної зброї, назавжди усунуть загрозу ядерної зброї, яка стоїть перед людством, а отже, значно посилить міжнародний мир і безпеку [3, с. 106]. Щоб досягти такої мети, міжнародне співтовариство має спочатку докласти наступних зусиль:

По-перше, створити нову концепцію безпеки, засновану на взаємній довірі, взаємній вигоді, рівності та співпраці. Процес ядерного роззброєння переплітається з міжнародною безпекою. Мирне, безпечне, стабільне міжнародне середовище, засноване на взаємній довірі, має важливе значення для просування процесу ядерного роззброєння.

По-друге, підтримувати глобальний стратегічний баланс і стабільність, які становлять основу і передумову прогресу в процесі ядерного роззброєння. Заінтересовані держави повинні суворо дотримуватися існуючих договорів про контроль над озброєннями, що підтримують глобальний стратегічний баланс і стабільність. Вони повинні зупинити розробку, розгортання та поширення передових систем протиракетної оборони та космічної зброї, що поставить під загрозу процес ядерного роззброєння і навіть спровокує новий виток гонки ядерних озброєнь.

У другій половині XX ст. проблематика ядерного роззброєння була у центрі міжнародних відносин. Ідея «без'ядерного світу» по-різному втілювалася в концепціях «міжнародного контролю над ядерним паливним циклом» (1940-ві), «міжнародних зобов'язань легальних ядерних держав» (1960-ті), «ліквідації ядерних боєзарядів» (1980-ті) та підписання Договору про заборону виробництва матеріалів, що розщеплюються, у військових цілях (1990-ті) [4, с. 156].

Заходи щодо роззброєння вживаються з багатьох причин, зокрема для підтримки міжнародного миру та безпеки, підтримки принципів гуманності, захисту цивільного населення, сприяння сталому розвитку, зміцнення довіри та довіри між державами, а також запобігання та припинення збройних конфліктів. Заходи щодо роззброєння та контролю над озброєннями сприяють забезпеченню міжнародної та людської безпеки в 21 столітті, а тому мають бути невід'ємною частиною надійної та ефективної системи колективної безпеки. Організація Об'єднаних Націй продовжує відзначати зусилля та участь низки суб'єктів, які сприяють більш безпечному та мирному спільному майбутньому шляхом роззброєння, контролю над озброєннями та нерозповсюдження.

Ядерне роззброєння займає важливе місце у сучасному міжнародному праві. Саме принцип роззброєння відіграє важливу роль у міжнародній безпеці і є одним із загальних принципів підтримання міжнародного миру і безпеки та закріплюються в статуті ООН. Проте для досягнення поставлених цілей потрібна чітка стратегія та бажання саме суб'єктів міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Більш безпечний світ: наша спільна відповідальність: Доповідь Групи високого рівня з загроз, викликів та змін Генеральному секретарю ООН. [Б. м.], 2004 // http://www.un.org/News/A_59_565.doc
2. Бошицька К. Ю. Боротьба з міжнародним тероризмом: сучасний стан та перспективи. *Часопис Київського університету права* : Укр. науково-теоретичний часопис. 2015. № 1. 543 с.
3. Мануйлова К. В. Міжнародно-правовий режим нерозповсюдження ядерної зброї в сучасному міжнародному праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2018. № 35. Т. 2. С. 109.
4. Самойленко Є. А., Голованова В. І. Поняття та види зброї масового знищення у міжнародному праві. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 183.
5. Статут ООН від 26.05.1945 р. [Електронне джерело] // Режим доступу : <http://www.un.org/ru/charter-united-nations/>

Науковий керівник: к.ю.н, доцент кафедри Харитонов Р. Ф.

ЄМЕЛЬЯНЕНКО ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ГУМАНІТАРНА ІНТЕРВЕНЦІЯ ТА ПРИНЦИП СУВЕРЕННОСТІ ДЕРЖАВ: ПИТАННЯ КОМПРОМІСУ

В останні десятиліття міжнародні відносини зазнають серйозних змін. Після закінчення Холодної війни, міжнародне співтовариство все частіше вдається до нетрадиційних механізмів підтримки міжнародної безпеки. Державний суверенітет не може бути абсолютним, під його прикриттям можуть грубо і масово зневажатися права людини. Їх недотримання при потуранні держав набуло широкого поширення. В умовах багатоаспектної глобалізації світу з'являється обґрунтування необхідності міжнародного втручання у справи країни-порушника. Однією з форм втручання виступає гуманітарна інтервенція.